

Neka pitanja odgovornosti za štetu koju prouzroči posloprimac pri izvršavanju činidbe rada prema austrijskom pravu

---

Laleta, Sandra

Source / Izvornik: **Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2006, 27, 1005 - 1031**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:118:688391>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-19**

PRAVI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

NEKA PITANJA ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU KOJU PROUZROČI POSLOPRIMAC PRI IZVRŠAVANJU ČINIDBE RADA PREMA AUSTRIJSKOM PRAVU¹

Mr. sc. Sandra Laleta, asistentica
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci

UDK: 347.426::331.105.2-057.16
Ur.: 13. listopada 2005.
Pr.: 28. srpnja 2006.
Pregledni znanstveni članak

U radu se analizira austrijsko zakonodavstvo, stajališta pravne teorije i sudske prakse o odgovornosti za štetu koju prouzroči posloprimac pri izvršavanju činidbe rada. Ovo je pitanje uređeno Općim građanskim zakonikom, kao i Zakonom o odgovornosti posloprimca, koji, kao poseban zakon, značajno ograničava odgovornost posloprimca za štetu u odnosu na opća pravila građanskog prava. Posebnu pozornost autorica posvećuje analizi odredaba Zakona o odgovornosti posloprimca te glavnim problemima austrijskog prava o odgovornosti posloprimca za štetu uzrokovanu poslodavcu. U radu se daju prijedlozi de lege ferenda za uređenje nekih pitanja radnopravne odgovornosti za štetu u hrvatskom pravu po uzoru na austrijska rješenja.

Ključne riječi: *odgovornost za štetu, posloprimac, poslodavac, Austrija, Hrvatska.*

1. Uvod

Na štete koje posloprimac prouzroči poslodavcu, ili trećoj osobi na radu u austrijskom pravu primjenjuje se u načelu opće odštetno pravo, tj. pravila Općeg građanskog zakonika (*Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*, dalje: ABGB²).³

¹ Autorica zahvaljuje Prof. Dr. Tomislavu Boriću, s Karl-Franzens Sveučilišta u Grazu i prof. dr. sc. Petru Simonettiju, iz Rijeke, na korisnim primjedbama i sugestijama pri izradi rada. Posebno zahvaljuje Prof. Dr. Reinhardu Richardiju i Priv.-Doz. Dr. Georgu Annušu, s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Regensburgu, na dragocjenoj pomoći u razumijevanju njemačkog i austrijskog sustava radnopravne odgovornosti za štetu.

² *Das Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*, iz 1811. g., www.ibiblio.org/ais/abgb1.htm, 5. 9. 2005.

³ Koziol, Helmut, *Österreichisches Haftpflichtrecht, Band II Besonderer Teil*, Wien, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1975., str. 161.; Konowalczyk, Thomas, Sauer, Stefan,

Prema odredbi § 1295. st. 1. ABGB-a⁴ štetnik odgovara za štetu neovisno o stupnju krivnje. Stupanj krivnje bit će važan samo za određenje visine odštetnog zahtjeva.

U praksi se, međutim, pokazalo da primjena općih pravila odštetnog prava na radni odnos stvara poteškoće. Već vrlo rano niži su sudovi ocijenili da je odgovornost posloprimca za svaki, pa i najmanji, stupanj krivnje nepravedna.⁵

Literatura⁶ je, također, bila složna u mišljenju da čak i onda kada se odštetni zahtjev ne čini teškim, posloprimca može značajno pogoditi obveza naknade štete. Sa stajališta ideje o organizacijskoj vlasti i načela rizika poslodavca za uspjeh poslovanja to se ocjenjivalo nepravednim. Po uzoru na njemačku teoriju i judikaturu,⁷ prihvaća se mišljenje da se i pažljivom čovjeku može uobičajeno

---

Arbeitnehmerhaftung im internationalen Vergleich, *RIW*, H. 5 (1995.), str. 383. i d. Slično rješenje sadrži i njemačko pravo, vidjeti opširnije u: Laleta, Sandra, *Odgovornost posloprimca za štetu uzrokovanu poslodavcu na radu i u vezi s radom prema njemačkom pravu*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 25, br. 2 (2004.), str. 957-997.; o njemačkom pravu također Kreuder, Thomas, Potočnjak, Željko, *Građanskopravni elementi radnoga prava*, *Pravo u gospodarstvu*, vol. 33, br. 5-6 (1994.), str. 370-390.

⁴ § 1295. [*Šteta uzrokovana krivnjom*] glasi: (1) "Svatko je ovlašten zahtijevati od štetnika naknadu štete koju mu je ovaj skrivljeno uzrokovao; šteta može biti uzrokovana kršenjem ugovorne obveze ili bez obzira na ugovor." (2) Osoba koja je u vršenju svojih prava štetu uzrokovala namjerno, na način protivan dobrim običajima, odgovarat će za štetu samo ako je u vršenju svojih prava očito imala cilj naštetiti drugome. [(1) Jedermann ist berechtigt, von dem Beschädiger den Ersatz des Schadens, welchen dieser ihm aus Verschulden zugefügt hat, zu fordern; der Schade mag durch Übertretung einer Vertragspflicht oder ohne Beziehung auf einen Vertrag verursacht worden sein. (2) Auch wer in einer gegen die guten Sitten verstoßenden Weise absichtlich Schaden zufügt, ist dafür verantwortlich, jedoch falls dies in Ausübung eines Rechtes geschah, nur dann, wenn die Ausübung des Rechtes offenbar den Zweck hatte, den anderen zu schädigen.]

⁵ Prvi pokušaji nižih sudova da oslobode posloprimca od odgovornosti prema poslodavcu za običnu nepažnju sežu u dvadesete godine 20. st. Primjere nekih sudskih odluka vidi kod: Schwarz, Walter, *Die Haftung des Dienstnehmers*, *DRdA*, 6. Jahr, H. 24 (1956.), str. 112.

⁶ Floretta, Spielbüchler, Strasser, *Arbeitsrecht (Band I, Individualarbeitsrecht – Arbeitsvertragsrecht)*, bearbeitet von Karl Speilbüchler, Konrad Grillberger, 4. Auflage, Wien, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1998. (u daljnjem tekstu: Spielbüchler, Karl, *Arbeitsrecht I*), str. 208-209.; Fenzl, Friedrich, *Einschränkung der Schadenshaftung des Arbeitnehmers gegenüber dem Arbeitgeber bei nur leichter Fahrlässigkeit*, *ÖJZ*, 7. Jg., H. 21 (1952.), str. 567. i d.; Schwarz, W., *op. cit.*, str. 112. i d.; Weinzierl, Johann, *Die Beschränkung der Haftung des Arbeitnehmers gegenüber dem Arbeitgeber – Richterlicher Rechtsfortbildungsauftrag oder sozialpolitisches Gesetzgebungsgebot?*, *DRdA*, 14. Jahr, Nr. 1, 66. H. (1964.), str. 1. i d.; Hannak, Karl, *Die Schadenersatzpflicht des Arbeitnehmers*, *JB*, Jg. 84, H. 5/6 (1962.), str. 120. i d.; Dirschmied, Karl, *Die Diskussion um den Rückgriffsanspruch des Arbeitgebers nach § 4 Dienstnehmerhaftpflichtgesetz*, *DRdA*, 30. Jahr, Nr. 2, H. 154 (1980.), str. 115.

⁷ Njemačka je sudska praksa dugo vremena ograničenje odgovornosti posloprimca vezivala uz institut tzv. opasnoga rada (*gefährgeneigte Arbeit*): riječ je o takvom radu pri kojem se i pažljivom posloprimcu s vremena na vrijeme može dogoditi pogreška koja uzrokuje štetu. Nadalje, prihvaća se spoznaja da stalan tehnološki napredak radnog procesa pojačava opasnost da i najlakša pogreška dovede do velikih šteta koje nisu proporcionalne plaći posloprimca. Njemački Savezni radni sud razvio je i pojam tzv. rizika pogona (*Betriebsrisiko*), da bi konačno svoje stajalište o ublažavanju odgovornosti posloprimca vezao uz širi kriterij poslova naredenih u pogonu (*betrieblich veranlaßte Tätigkeiten*). Više: Laleta, S., *op. cit.*, str. 975-982. i tamo citirana literatura.

potkrasti pogreška, koju je ovaj mogao i trebao izbjeći. Posloprimac ne može utjecati na posljedice takvih pogreški, jer je samo kotačić u poduzetničkom pogonu i kao takav podložan nalogima poslodavca. Zbog toga poslodavac mora računati na takve događaje.⁸

Suprotno tome, austrijski Vrhovni sud (*Oberster Gerichtshof*) načelnom je odlukom od 17. 12. 1957. odbio mogućnost ublažavanja odgovornosti posloprimca. U obrazloženju se navodi da "...i obična nepažnja može s obzirom na okolnosti dovesti do najtežih posljedica te ne daje povoda za to da se teret jedne takve štete, koja često uništava egzistenciju, nametne oštećenome poduzetniku, a namještenika, koji je štetu prouzročio, ne optereti naknadom štete."⁹

Ipak, trebalo bi istaknuti da je austrijski Vrhovni sud u ovom, kao i jednom ranijem načelnom stajalištu iz 1956. g., prihvaćao jedan oblik ograničenja odgovornosti posloprimca, kroz pojam, tzv. "ispričive pogreške" (*entschuldbare Fehlleistung*), nastojeći ublažiti postojeću nepravičnost.¹⁰ Sud je kazao "kako se postojanje krivnje posloprimca može pretpostaviti samo ako se pogreška koja mu se potkrala može, u svezi s cjelokupnim radom posloprimca, ocijeniti kao propuštanje dužne pažnje, a ne samo kao pogreška koja je ispričiva s obzirom na ukupno radno opterećenje, pritisak posla i težinu odnosa".¹¹ Ovaj pojam ušao je kasnije u odredbe posebnog zakona, Zakona o odgovornosti posloprimca (*Dienstnehmerhaftpflichtgesetz*), od 31. 3. 1965.,¹² noveliranog 2. 3. 1983.¹³ (u daljnjem tekstu: ZOP).¹⁴ Zakon, koji je usvojen kao "dodatni zakon" uz ABGB, nastao je kao rezultat napora teorije i sudske prakse da se ukloni takva neravnoteža snaga iz radnoga odnosa. Njime je ograničena odgovornost posloprimca za štete kod izvršenja činidbe rada, čime je značajno modificiran opći model odgovornosti predviđen ABGB-om. U radu se daje prikaz općih pravila odštetnog prava relevantnih za radnopravnu odgovornost za štetu te analiza posebnih rješenja

⁸ Spielbüchler, K., *op. cit.*, str. 208-209.; Konowalczyk, T., Sauer, S., *op. cit.*, str. 384.

⁹ ArbSlg. 6756. Cit. prema Edlbacher, Oskar, *Die Entwicklung des Dienstnehmerhaftpflichtrechts in Österreich*, Festschrift für Ernst Klingmüller, Verlag Versicherungswirtschaft E.V. Karlsruhe, 1974., str. 88.

¹⁰ Klusemann, Erich, *Vom Wesen der entschuldbaren Fehlleistung*, *DRdA*, 11. Jahr, Nr. 6, H. 51 (1961.), str. 271.

¹¹ Načelno stajalište od 14. 2. 1956., ArbSlg. 6413, cit. prema Edlbacher, *op. cit.*, str. 88.

¹² Puni je naziv zakona Savezni zakon o ograničenju obveze naknade štete posloprimca (*Bundesgesetz vom 31. März 1965 über die Beschränkung der Schadenersatzpflicht der Dienstnehmer (Dienstnehmerhaftpflichtgesetz - DHG)*) BGBl. 1965 Nr. 80., idF BGBl 169/1983).

¹³ BGBl. 1983 Nr. 169.

¹⁴ Na posebno zakonsko uređenje radnopravne odgovornosti za štetu snažan je utjecaj izvršila literatura. O prijedlozima zakonskih odredbi o ograničenju odgovornosti posloprimca u okviru ABGB-a vidi: Klusemann, Erich, *Die Entwicklung einer gesetzlichen Beschränkung der Arbeitnehmerhaftung in Österreich*, *ÖJZ*, 17. Jg., H. 14/15 (1962.), str. 371. i d. O pokušaju rješenja ovog pitanja u okviru prijedloga kodifikacije radnoga prava vidi: Mayer-Maly, Theo, *Die Schadenshaftung der Arbeitnehmer im österreichischen Recht*, *DRdA*, 12. Jahr, Nr. 5, H. 56 (1962.), str. 221. i d. (dalje: *Die Schadenshaftung*); Dirschmied, K., *op. cit.*, str. 115-116.

Zakona o odgovornosti posloprimca. Nije obrađena problematika odgovornosti za štetu koju posloprimac uzrokuje svom radnom kolegi.

2. Pretpostavke odgovornosti posloprimca za štetu prema općim pravilima odštetnog prava

Prema odredbi § 1294. ABGB-a¹⁵ ugovorne strane radnoga odnosa odgovaraju jedna drugoj (kao ugovorne strane drugih ugovornih odnosa)¹⁶ zbog protupravnih šteta koje su uzrokovane nedostatkom potrebne pažnje ili potrebne marljivosti. Posloprimac odgovara za štete koje nastanu poslodavcu zbog protupravnog neispunjenja ugovorom preuzetih obveza, bilo zbog toga što nije uopće izvršio činidbu rada, ili ju je izvršio sa zakašnjenjem, ili ju je loše izvršio, ili je prekršio neku zabranu, i bez obzira na to je li šteta nastala neposredno poslodavcu ili mu se pripisuje na temelju odštetnog zahtjeva treće osobe (§ 918.¹⁷ i d. ABGB-a).¹⁸

Krivnja. Odredba § 1295. st. 1.¹⁹ propisuje da je svatko ovlašten zahtijevati od štetnika naknadu štete, koju mu je krivnjom nanio, bilo da je šteta prouzročena

¹⁵ § 1294. [Izvori štete] glasi: "Šteta proizlazi ili iz protupravnog činjenja ili propuštanja druge osobe; ili iz slučaja. Protupravna šteta može biti učinjena sa zlom namjerom ili bez zle namjere. Zlonamjerna šteta temelji se dijelom na zloj namjeri, ako je šteta učinjena znajući i hotimice; dijelom na krivnji, ako je uzrokovana skrivljenim neznanjem, ili zbog nedostatka potrebne pažnje, ili potrebne marljivosti. Oba načina uzrokovanja štete nazivaju se krivnjom." [Der Schade entspringt entweder aus einer widerrechtlichen Handlung, oder Unterlassung eines Andern; oder aus einem Zufalle. Die widerrechtliche Beschädigung wird entweder willkürlich, oder unwillkürlich zugefügt. Die willkürliche Beschädigung aber gründet sich teils in einer bösen Absicht, wenn der Schade mit Wissen und Willen; teils in einem Versehen, wenn er aus schuldbarer Unwissenheit, oder aus Mangel der gehörigen Aufmerksamkeit, oder des gehörigen Fleißes verursacht worden ist. Beides wird ein Verschulden genannt.]

¹⁶ Na odgovornost poslodavca posloprimcu za prouzročenu štetu tjelesnom povredom zbog nesreće na radu ili profesionalne bolesti primjenjuje se Opći zakon o socijalnom osiguranju (Das Allgemeine Sozialversicherungsgesetz, BGBl. Nr. 189/1955, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl I Nr. 18/2004.).

¹⁷ § 918. glasi: "(1) Ako jedna strana ne ispuní naplatni ugovor u vrijeme kad treba, na mjestu gdje treba ili na način kako je ugovoreno, druga strana može tražiti ili ispunjenje i naknadu štete zbog zakašnjenja, ili izjaviti, stavljajući prigodan rok za naknadno ispunjenje, da odustaje od ugovora. (2) Ako je ispunjenje za obje strane djeljivo, može se odustanak zbog zakašnjenja s jednim dijelom činidbe izjaviti samo u pogledu pojedinih ili u pogledu svih još nenamirenih dijelova činidbe..." [(1) Wenn ein entgeltlicher Vertrag von einem Teil entweder nicht zur gehörigen Zeit, am gehörigen Ort oder auf die bedungene Weise erfüllt wird, kann der andere entweder Erfüllung und Schadenersatz wegen der Verspätung begehren oder unter Festsetzung einer angemessenen Frist zur Nachholung den Rücktritt vom Vertrag erklären. (2) Ist die Erfüllung für beide Seiten teilbar, so kann wegen Verzögerung einer Teilleistung der Rücktritt nur hinsichtlich der einzelnen oder auch aller noch ausstehenden Teilleistungen erklärt werden.]

¹⁸ Posloprimac odgovara svojem poslodavcu za skrivljenu povredu radne obveze i tzv. obveze povjerenja (*Treuepflicht*). *Haftpflicht*, odgovornost posloprimca za štetu, u tom smislu ne predstavlja posebnu kategoriju obveza posloprimca, već sekundarnu obvezu (*Sekundärpflicht*) povezanu s postojećim primarnim obvezama. Spielbüchler, K., *op. cit.*, str. 207.

¹⁹ Tekst u bilješki 4.

kršenjem ugovorne obveze ili bez veze s ugovorom. Ova odredba predstavlja generalnu klauzulu deliktneog prava.²⁰

Njome je predviđena odgovornost za svaku krivnju. O kojem je stupnju krivnje riječ bitno je samo kod određivanja visine odštetnog zahtjeva.

U teoriji se pojmu krivnje (*Verschulden*), shvaćenom u smislu ABGB-a, daje šire tumačenje. Iako tekst odredbe ne govori o protupravnom, već samo o skrivljenom postupanju, ističe se kako je pojmom krivnje obuhvaćeno protupravno postupanje i krivnja u subjektivnom smislu (tj. prijekor prema konkretnom počinitelju). Skrivljeno postupa onaj tko je neki postupak trebao i mogao izbjeći. Subjektivni prijekor prema konkretnom počinitelju predstavlja pojam krivnje u užem, pravom značenju. U pretpostavci subjektivne sposobnosti da se primijeni (objektivno) propisana pažnja, sjedinjuju se objektivni kriterij i subjektivni prijekor.²¹

ABGB razlikuje dvije vrste krivnje: namjeru²² i nepažnju. Pojam nepažnje određen je u § 1297. ABGB-a.²³ Kod obične nepažnje mora se, prema općim odredbama, nadoknaditi pozitivna šteta, koja se određuje prema apstraktnom, objektivnom kriteriju opće vrijednosti "oštećene stvari" (§§ 1323. i d., 1332. ABGB-a). Samo kod postupanja s krajnjom nepažnjom imovinska šteta procjenjivat će se prema subjektivnom kriteriju, kao razlika između hipotetske imovine oštećenog poslodavca, kakva bi postojala da je izvršena činidba rada, i njegove stvarne imovine. Tu ulazi i izmakla korist, koja se mogla očekivati u konkretnom slučaju prema uobičajenom tijeku stvari (§§ 1293., 1331. ABGB-a).²⁴

²⁰ U teoriji se ističe da je ona u skladu s francuskim, švicarskim, talijanskim i grčkim pravom, ali je suprotna njemačkom pravu. Naime, prema odredbi § 823. BGB-a za štetu odgovara onaj tko skrivljeno povrijedi određeno pravno dobro druge osobe: život, tijelo, zdravlje, slobodu, ili vlasništvo. Iz različitih zakonskih rješenja proizlazilo bi da austrijsko pravo poznaje po opsegu šire odštetne zahtjeve nego njemačko pravo. To ipak nije slučaj, budući da austrijski Vrhovni sud nije priznao deliktnu zaštitu imovine. Harrer, Friedrich, § 1295 Rz 1, u: Praxiskommentar zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch samt Nebengesetzen, Band 5 (§§ 1293-1502 ABGB), herausgegeben von Michael Schwimann, Wien, 1987., Verlag Orac, str. 39. (dalje: Praxiskommentar); Konowalczyk, T., Sauer, S., *op. cit.*, str. 383.

²¹ Konowalczyk, T., Sauer, S., *op. cit.*, str. 384.

²² Namjera se u teoriji određuje kao znanje (Wissen) i volja, htijenje (Wollen) obilježja činjeničnog stanja. Prema vladajućoj teoriji namjere ("Vorsatztheorie") mora postojati svijest o protupravnosti. Harrer, F., *op. cit.*, str. 37.

²³ § 1297.: "Pretpostavlja se da je svatko tko posjeduje zdrav razum, sposoban za takav stupanj marljivosti i pažnje, koju može primijeniti osoba uobičajenih sposobnosti. Tko u radnjama kojima se vrijedaju prava drugoga ne postupaju s ovim stupnjem marljivosti i pažnje, odgovoran je za nepažnju." [Es wird aber auch vermutet, daß jeder, welcher den Verstandesgebrauch besitzt, eines solchen Grades des Fleißes und der Aufmerksamkeit fähig sei, welcher bei gewöhnlichen Fähigkeiten angewendet werden kann. Wer bei Handlungen, woraus eine Verkürzung der Rechte eines andern entsteht, diesen Grad des Fleißes oder der Aufmerksamkeit unterläßt, macht sich eines Versehens schuldig.]

²⁴ Spielbüchler, K., *Arbeitsrecht I*, *op. cit.*, str. 207.

Uzročnost. Pretpostavka odgovornosti posloprimca za štetu jest postojanje uzročne veze između štetne radnje i nastale štete.²⁵ I u austrijskom pravu najviše je prihvaćena teorija, tzv. adekvatne uzročne veze (*Theorie des adäquaten Kausalzusammenhangs*),²⁶ kojom se utvrđuje granica kod uračunavanja štete (*Schadenzurechnung*).²⁷ U svojoj praksi Vrhovni sud Austrije uobičajeno koristi formulaciju o *odgovornosti za sve posljedice* (*Haftung für alle Folgen*) skrivljenog ponašanja, s kojima se *in abstracto* mora računati. Štetnik ne odgovara za atipični rezultat, odnosno za štetu koja je nastala potpuno neuobičajenim "spletom okolnosti". Pritom se smatra da je dovoljan kriterij razumnog čovjeka, koji može prepoznati opću sposobnost nekog uzroka da uzrokuje štetu, a ne i njegove pojedinačne posljedice, ako one leže izvan općeg čovjekovog iskustva. Zastupa se stajalište da adekvatnost treba ocjenjivati objektivno, a ne prema subjektivnim prilikama (*Verhältnissen*) štetnika; riječ je o tome može li opasnost prepoznati svaki razuman čovjek.²⁸

Primjena kriterija adekvatne uzročne veze u sudskoj se praksi često ograničava korištenjem drugog kriterija, tzv. "prekida uzročne veze" (*Unterbrechung des Kausalzusammenhangs*). Smatra se da je uzročna veza prekinuta kada se treći umiješa u lanac uzročnosti. I dok stajalište judikature o tome nije jedinstveno, u teoriji je korištenje kriterija prekida uzročne veze naišlo na oštru kritiku, u kojoj se ističe da se složeni problem ocjenjivanja ne može svesti na jednostavno pitanje je li uzročna veza prekinuta ili nije.²⁹

O uzročnosti u radnom pravu vidi *infra*, pogl. 3.3.1.

Teret dokaza. Teret je dokaza da nije kriv za neispunjenje ugovorne ili zakonske obveze prema § 1298.³⁰ ABGB-a na štetniku. U literaturi radnoga prava³¹ ova se odredba tumači tako da se od posloprimca kao štetnika traži dokazivanje samo neskrivljenog izostanka s posla ili neskrivljena prekoračenja neke nametnute mu zabrane. Ako u tome ne uspije, odgovarat će za nastalu štetu.

²⁵ *Uzročnost* (*Ursächlichkeit*) se često označava kao minimalan zahtjev za postojanje odgovornosti (ekvivalentna uzročnost, teorija o *condicio sine qua non*); Vrhovni sud Austrije govori o tzv. "teoriji uvjeta" ("*reinen Bedingungstheorie*"). Vidi više Harrer, F., *op. cit.*, str. 39-40.

²⁶ Pored ove teorije, u austrijskom je pravu prihvaćena i tzv. teorija o zaštitnoj svrsi norme (*Lehre vom Schutzzweck der Norm*), nastala u njemačkoj literaturi. Prema ovoj teoriji, kriterij za uračunavanje štetnih posljedica štetniku jest opravdanost naknade štete sa stajališta zaštitne svrhe norme kao osnove odgovornosti. Više: Larenz, Karl, *Lehrbuch des Schuldrechts, Band I: Allgemeiner Teil*, 14. Aufl., München, Beck, 1987., str. 440-441.

²⁷ O razlikovanju pojmova uzročnosti i uračunavanja vidjeti više *ibid.*, str. 435-436.

²⁸ Harrer, F., *op. cit.*, str. 40.

²⁹ *ibid.*, str. 41. i d.

³⁰ § 1298.: "Tko tvrdi da je bez svoje krivnje bio spriječen u ispunjenju svoje ugovorne ili zakonske obveze, obvezan je to dokazati. Onaj tko na osnovi ugovorne odredbe odgovara samo za krajnju nepažnju, mora također dokazati da ova pretpostavka nije ispunjena." [*Wer vorgibt, daß er an der Erfüllung seiner vertragmäßigen oder gesetzlichen Verbindlichkeit ohne sein Verschulden verhindert worden sei, dem liegt der Beweis ob. Soweit er auf Grund vertraglicher Vereinbarung nur für grobe Fahrlässigkeit haftet, muß er auch beweisen, daß es an dieser Voraussetzung fehlt.*]

³¹ Više: Spielbüchler, K., *Arbeitsrecht I*, *op. cit.*, str. 208.

U slučaju, pak, da je posloprimac obavio rad, navedenu odredbu teorija tumači u njegovu korist prebacujući teret dokaza na poslodavca koji će morati dokazati da je posloprimac povrijedio obvezu pažljivog postupanja (*Sorgfaltspflicht*). Naime, obveza posloprimca nije postizanje određenog rezultata (*Erfolg*), zbog čijeg bi nepostizanja mogao dobiti otkaz, nego samo pažljivi (savjesni) napor (*sorgfältige Bemühung*), a pravilo o teretu dokaza iz navedene odredbe ne odnosi se na takve obveze pažljivog postupanja. Ako poslodavac dokaže da je posloprimac povrijedio obvezu pažnje prema objektivnom kriteriju, posloprimac će se moći ekskulpirati dokazujući nepostojanje krivnje u užem smislu (subjektivnu nesposobnost), prema odredbi §1297., osim ukoliko radi na radnom mjestu stručnjaka za koje je tipično da uvijek odgovara za nedostatak.

U slučaju da je i poslodavac dijelom kriv za nastalu štetu, primjenjuje se odredba § 1304. ABGB-a o podijeljenoj odgovornosti.

3. Ograničenje odgovornosti posloprimca za štetu prema Zakonu o odgovornosti posloprimca

Osnovno obilježje i posebnost odredbi ZOP-a jest da posloprimac kao štetnik ne odgovara za svaki stupanj krivnje kao što bi morao prema općim pravilima o odgovornosti ABGB-a.³²

3.1. Razvoj zakonskog ograničenja odgovornosti posloprimca do donošenja ZOP-a

Namjera svih zakonskih prijedloga ograničenja odgovornosti posloprimca za štetu uzrokovanu poslodavcu bila je postizanje socijalno zadovoljavajućeg rješenja sukoba interesa u radnom odnosu do koga dolazi u slučaju kada posloprimac u vršenju posla uzrokuje štetu poslodavcu postupajući bez namjere.³³

Prvi takav pokušaj predstavlja zakonski prijedlog iz 1957. godine, nastao pod utjecajem literature, kojim je predloženo umetanje četiri nova članka iza § 1322. ABGB-a. Ovim prijedlogom odgovornost posloprimca ograničava se na one štete koje je on uzrokovao pri obavljanju posla koji je na njega prenesen (*bei Ausführung der ihm übertragenen Arbeit*) postupajući s krajnjom nepažnjom (neobičajenom nemarnošću, *auffallender Sorglosigkeit*) ili namjerom (zlom namjerom, *böse Absicht*). Odgovornost posloprimca za običnu nepažnju bila je predviđena kao iznimka, za slučaj kada se zbog posebnih okolnosti slučaja isključenje odgovornosti posloprimca činilo nepravičnim.³⁴ Odredbe o ograni-

³² Koziol, H., *op. cit.*, str. 163.

³³ Klusemann, E., *Die Entwicklung*, *op. cit.*, str. 371.

³⁴ Kao posebne okolnosti u § 1322a navode se posebice: težina krivnje posloprimca, visina plaće, ekonomsko stanje ugovornih strana. Uz to valja uzeti u obzir i to pokazuje li iskustvo da je s radom koji posloprimac obavlja, ili s okolnostima pod kojima se rad treba obaviti povezana

čenju odgovornosti uključivale su ne samo slučaj štete uzrokovane neposredno poslodavcu, nego i odštetni zahtjev treće osobe – oštećenika prema posloprimcu, uz priznanje zahtjeva za oslobođenje naknade štete posloprimca prema poslodavcu (*Freistellungsanspruch*), kao i ograničenje regresnog zahtjeva poslodavca prema posloprimcu koji je štetu uzrokovao, u slučaju kada je treća osoba uputila odštetni zahtjev neposredno poslodavcu. Prijedlog zakona naišao je na živu diskusiju, koju su obilježila potpuno suprotna interesna stajališta zastupnika poslodavaca i posloprimaca.³⁵

Značajne razlike u stajalištima bile su povod izmijenjenom prijedlogu, iz 1958. g., u kojem su djelomično prihvaćeni prigovori upućeni sa strane poslodavca. Dok je prema prvom prijedlogu, odgovornost posloprimca za običnu nepažnju bila predviđena kao iznimka, novi je prijedlog u načelu propisivao odgovornost posloprimca za svaki stupanj krivnje, osim ako je nepažnja bila toliko neznatna, da bi se obveza naknade štete uz uzimanje u obzir svih okolnosti slučaja pokazala kao nepravična. Uz potpuno oslobođenje od odgovornosti, prijedlogom je bila predviđena i mogućnost da sud utvrdi djelomičnu odgovornost posloprimca prosuđujući na temelju pravičnosti.³⁶

Pitanje ograničenja odgovornosti posloprimca za štetu dobilo je posebno mjesto i unutar (djelomičnog) prijedloga kodifikacije radnoga prava, iz 1961. g., čime se po prvi puta ova problematika pokušala urediti izvan ABGB-a. Prijedlog je sadržavao sljedeća pravila: obveza naknade štete posloprimca ograničava se, u pravilu, na slučajeve štete uzrokovane namjerom ili krajnjom nepažnjom; u slučaju postupanja s običnom nepažnjom posloprimac može iznimno biti obvezan naknaditi štetu ako je njegova posebna obveza pažnje kompenzirana odgovarajućom naknadom; kod odmjeravanja visine naknade sud mora voditi računa o profesionalnom obrazovanju posloprimca, težini krivnje, ekonomskom

---

mogućnost, ili vjerojatnost nastupanja štete. Prema tumačenju odredbe mora se razmotriti i pitanje je li posloprimac ponovljeno ili u kratkom vremenskom razmaku uzrokovao štetu slične vrste i na sličan način, tako da bi se moglo zaključivati o posebnom nedostatku pažnje. *ibid.*, str. 371-372.

³⁵ Savezna obrtnička komora odbila je u potpunosti prijedlog, tvrdeći u svojoj kritici da se predloženim rješenjima posloprimac navodi na propuste i nepažljivost, a nasuprot tome sve snažnija tehnicizacija i sve veća složenost radnog procesa zahtijeva povećanje pažnje. Također, smatrala je da je prijedlog u suprotnosti s načelima ABGB-a, budući da bi, u slučaju kada zbog štete koju je običnom nepažnjom uzrokovao trećoj osobi posloprimac bude pozvan na odgovornost, posloprimac koji je skrivljeno postupao mogao zahtijevati naknadu od poslodavca koji nije kriv. Nasuprot tome, austrijska Radnička komora u načelu je prihvatila prijedlog, zahtijevajući da se među primjerično nabrojene "posebne okolnosti" unese jedna kvalificirana, utvrđenjem je li riječ o radu posloprimca koji zahtijeva posebnu pažnju i dobiva li on za to odgovarajuću naknadu. Ovako kvalificiranoj okolnosti trebalo bi se dati posebno značenje, dok bi preostala razmatranja pravičnosti došla u obzir samo u području odmjeravanja štete. Kritici je podvrgnuta i zakonska formulacija "pri obavljanju rada koji je na njega prenesen" (*bei Ausübung der ihm aufgetragenen Arbeit*), koja bi, smatra se, mogla dovesti do neželjenog, preuskog tumačenja i umjesto toga predlaže se formulacija "pri ispunjenju obveza iz radnog odnosa". *ibid.*, str. 372.

³⁶ Austrijska Radnička komora zahtijevala je i dalje opće ograničenje odgovornosti posloprimca za štetu uzrokovanu običnom nepažnjom te ograničenje obveze naknade štete na najviši iznos koji bi se utvrđivao u ovisnosti o visini plaće posloprimca.

položaju ugovornih strana i opasnosti od štete koju u sebi nosi neki rad (*Schadensgeneigtheit der Arbeit*); posloprimac ima pravo na zahtjev za oslobođenjem od naknade štete prema poslodavcu u slučaju izravne tužbe oštećenika; posloprimac je obavezan obavijestiti poslodavca o izravnoj tužbi treće osobe – oštećenika; predviđeno je ograničenje regresnog zahtjeva poslodavca te zastarni rok od 6 mjeseci za zahtjev za naknadu štete ili regresni zahtjev poslodavca ili posloprimca odnosno zahtjev za oslobođenje od naknade štete posloprimca, koji teče od trenutka saznanja za uzrokovanje štete.³⁷

3.2. Personalno važenje Zakona o odgovornosti posloprimca

U odredbi § 1. ZOP-a određeno je personalno područje važenja zakona. On se primjenjuje na posloprimca (*Dienstnehmer*) (naučnika, *Lehrling*) u privatnopravnom ili javnopravnom radnom (naučničkom) odnosu – *posloprimce*. Primjenom su obuhvaćene i osobe koje rade kod kuće (*Heimarbeiter*), nadalje osobe koje nisu u radnom odnosu, ali obavljaju rad po nalogu i za račun određenih drugih osoba i koje zbog njihove ekonomske zavisnosti treba u odnosu prema nalogodavcima smatrati *sličnima posloprimcu*. Krug osoba koje su "slične posloprimcu" (*arbeitnehmerähnlich Person*) utvrđuje sudska praksa – to su sve vrste trgovačkih zastupnika, liječnici, novinari, filmski režiseri, prijevoznici i dr. Literatura se bavila elementima ekonomske zavisnosti kao kriterijem za određenje kruga ovih osoba, pa izdvaja: osobnu ovisnost, rad za jednu ili veći broj određenih osoba, posebice ograničenje rada za druge osobe; ostvarenje prihoda kao cilj; vrstu i visinu naknade i stavljanje na raspolaganje sredstava rada.³⁸ Odredbe Zakona ne primjenjuju se na one posloprimce koji u svojstvu organa pravnih entiteta označenih u čl. 23. st. 1. Saveznog ustavnog zakona iz 1929. g. izvršavanjem zakona prouzroče štetu pravnim entitetima, ili trećoj osobi.³⁹

Za bolje razumijevanje različitih stajališta austrijske teorije i sudske prakse potrebno je ukazati na razlikovanje nekoliko kategorija posloprimaca u austrijskom pravu, koje hrvatsko pravo ne poznaje.

³⁷ *Ibid.*, str. 373.

³⁸ Više: Köck, Stefan, *Zum Anwendungsbereich des Dienstnehmerhaftpflichtgesetzes, u: Haftungsprobleme im Arbeitsverhältnis*, hrsg. von Theodor Tomandl, Wien, Wilhelm Braumüller Universitäts-Verlagsbuchhandlung, 1991., str. 46-49.

³⁹ *Bundesgesetz vom 19. Mai 1967 BGBl 181 über die Haftung der Organe der Gebietskörperschaften und der sonstigen Körperschaften und Anstalten des öffentlichen Rechts für Schäden, die sie dem Rechtsträger in Vollziehung der Gesetze unmittelbar zugefügt haben (Organhaftpflichtgesetz - OrgHG)* idF BGBl 104/1985

Pravnu osnovu zasnivanja radnog odnosa predstavlja ugovor o službi (*Dienstvertrag*), uređen §§ 1151. i 1153. i d. ABGB-a,^{40,41} koji se uobičajeno naziva ugovorom o radu. To je ugovor o činidbi zavisnog, dakle nesamostalnog rada. Model ugovora o radu primjenjuje se i na, tzv. više službe (*höhere Dienste*), tj. rukovodioce u trgovačkim društvima, odnosno menadžere (rukovodeći namještenici, rukovoditelji poslova u društvima s ograničenom odgovornošću, članovi uprave dioničkog društva i sl.).

Uz ugovor o radu, austrijsko pravo poznaje i poseban pravni institut, tzv. slobodni ugovor o službi (*freie Dienstvertrag*). On predstavlja mješovitu tvorevinu, institut čija je primjena dvojbena, jer se u praksi često koristi kao način na koji poslodavac zaobilazi svoje obveze. Tako su neke osobe, primjerice namještenici ili pomoćnici (suradnici, *Mitarbeiter*) arhitekata ili fotoreporteri dnevnih novina, koje bi trebale raditi kao "normalni" posloprimci, prisiljene zapošljavati se u svojstvu slobodnih pomoćnika, čime gube radnopravnu,⁴² socijalnopravnu⁴³ i poreznu zaštitu koju uživaju posloprimci.⁴⁴

⁴⁰ § 1151. "(1) Kada se netko obveže drugome na obavljanje činidbe rada na neko određeno vrijeme, nastaje ugovor o službi; kada netko preuzme izvršenje nekog posla uz naknadu, nastaje ugovor o djelu. (2)... [1] Wenn jemand sich auf eine gewisse Zeit zur Dienstleistung für einen anderen verpflichtet, so entsteht ein Dienstvertrag; wenn jemand die Herstellung eines Werkes gegen Entgelt übernimmt, ein Werkvertrag. (2)...] § 1152. "Ako ugovorom nije određena naknada i nije ugovorena besplatnost, uzima se da je ugovorena primjerena naknada." [Ist im Verträge kein Entgelt bestimmt und auch nicht Unentgeltlichkeit vereinbart, so gilt ein angemessenes Entgelt als bedungen.] 1. *Ugovor o službi* [1. *Dienstvertrag*] § 1153. "Ako iz ugovora o službi ili iz okolnosti ne proizlazi ništa drugo, posloprimac mora osobno obavljati službu, a zahtjev za obavljanje službe nije prenosiv. Ukoliko nisu ugovoreni vrsta i opseg službe/rada, službu/rad treba obavljati primjereno okolnostima." [Wenn sich aus dem Dienstverträge oder aus den Umständen nichts anderes ergibt, hat der Dienstnehmer die Dienste in eigener Person zu leisten und ist der Anspruch auf die Dienste nicht übertragbar. Soweit über Art und Umfang der Dienste nichts vereinbart ist, sind die den Umständen nach angemessenen Dienste zu leisten.]

⁴¹ Individualni radni odnosi nisu uređeni zakonom na jedinstven način. Odredbe ABGB-a predstavljaju opća pravila, koja se primjenjuju supsidijarno ako ne postoji neki poseban zakon (dio tzv. posebnog privatnog prava, *Sonderprivatrecht*) koji, manje ili više cjelovito, uređuje radni odnos pojedinih kategorija radnika (sadrže, prije svega, "zaštitne" norme koje se odnose na pitanja tjedne plaće, otkaznog roka, opravdanih razloga za otkaz, rada nedjeljom i mnoga dr.). Ovi posebni zakoni razlikuju se, s obzirom na zanimanje i vrstu posla koji osoba obavlja, posebice s obzirom na to je li riječ o "radniku" ili "namješteniku". Tako se, u kategoriji radnika, primjerice, na industrijske radnike (*Gewerbearbeiter*) primjenjuje Zakon o industriji (*Gewerbeordnung*), iz 1859. (izmijenjen 1885. g.), i iz 1973. g., na radnike u rudnicima (*Bergarbeiter*) Zakon o rudnicima (*Berggesetz*), iz 1854. g. i Zakon o rudarima (*Bergarbeitergesetz*), iz 1919.; u kategoriji namještenika, npr., na privatne namještenike (*Privatangestellte*) Zakon o namještenicima (*Angestelltengesetz*), iz 1921., na novinare Zakon o novinarima (*Journalistengesetz*), iz 1920. i sl.

⁴² To su prava vezana uz godišnji odmor, otpremninu, naknadu štete, osiguranje naknade štete u slučaju insolventnosti poslodavca, a na mnoge od njih ne primjenjuju se ni kolektivni ugovori.

⁴³ U okviru socijalnog osiguranja, njihov je položaj bitno nepovoljniji od onog običnih posloprimaca. Poslodavac za njih uplaćuje samo polovicu uobičajenih doprinosa, a ne uživaju niti mirovinsko osiguranje.

⁴⁴ Barta, Heinz, *Zivilrecht: Grundriss und Einführung in das Rechtsdenken*, Wien, WUV Universitätsverlag, 2004., str. 772.

U teoriji je prihvaćeno da u kategoriju slobodnog ugovora o službi ulaze i ugovori o radu osoba koje obavljaju neki rad kao samostalni rad i nisu odgovorne za rezultat tog rada, a zasnovale su trajni pravni odnos (na određeno ili neodređeno vrijeme), bez točno određene plaće. U literaturi se navode primjeri liječnika – kirurga, odvjetnika poduzeća koji zastupa poduzeće u sudskim sporovima ili poreznog savjetnika nekog poduzeća, koji, bez obzira na to što su obvezni na činidbu, ne mogu uvijek obećati uspjeh. Kao odlučujuća pretpostavka uzima se pritom postojanje "ekonomske ovisnosti o ... poslodavcu".⁴⁵

3.3. Pretpostavke (ograničenja) odgovornosti posloprimca za štetu prouzročenu poslodavcu

Najvažniju odredbu o ograničenju odgovornosti posloprimca predstavlja odredba § 2. ZOP-a, kojom se utvrđuju relevantni stupnjevi krivnje (st. 1. i 3.) i kriteriji za odmjeravanje naknade štete (st. 2.). Prema slovu zakona mora biti riječ o šteti koju je "pri izvršavanju svoje činidbe rada (*bei Erbringung seiner Dienstleistungen*) posloprimac prouzročio poslodavcu...".

3.3.1. Šteta prouzročena "pri izvršavanju činidbe rada" - pitanje uzročne veze

ZOP ne daje pojmovno određenje sintagme o šteti prouzročenoj "pri izvršavanju činidbe rada". Takvo rješenje ne tumači se kao propust zakonodavca, već u uskoj vezi s ciljevima koji se ovim zakonom žele postići. Naime, zakonodavac nije želio unaprijed ograničiti područje stvarnog važenja zakonskih odredbi o ublažavanju odgovornosti.⁴⁶ Tumačenje navedene sintagme otuda je prepušteno sudskoj praksi i teoriji.⁴⁷ U literaturi se, pritom, posegnulo i za rješenjima iz drugih područja prava, kao što je građanskopravna odgovornost gospodara posla za radnje svoga pomoćnika (iz § 1313.a ABGB-a), ili iz područja prava socijalnog osiguranja.

Dio odredbe prema kojem šteta mora biti prouzročena "pri izvršavanju činidbe rada" austrijska sudska praksa jednoglasno tumači kao nužnost postojanja uzročne veze između činidbe rada i štetne posljedice, koja je pretpostavka primjene ZOP-a na nastalu štetu. Dvojba, međutim, postoji oko određenja opsega ove uzročne veze. U judikaturi i teoriji uglavnom je prihvaćeno stajalište da se ZOP primjenjuje na štete koje posloprimac uzrokuje neposredno izvršavanjem obveza iz ugovora o radu,⁴⁸ kao i da se ne primjenjuje na one štete koje nemaju nikakve veze s radnim odnosom, tj. nisu rezultat posloprimčevih obveza iz

⁴⁵ *Ibid.*, str. 772-773. Autor navodi mogućnost da se odvjetnici ili porezni savjetnici zaposle kao posloprimci u nekom poduzeću, što stanje čini još složenijim.

⁴⁶ Schrammel, H., *op. cit.*, str. 206.

⁴⁷ Ovakvo rješenje nalazimo i u hrvatskom pravu, jer Zakon o radu ne daje pojmovno određenje sintagme štete "uzrokovane na radu i u vezi s radom", kao i u njemačkom pravu, u kojem se koristi sintagma "rada naredenog u pogonu" (*betrieblich veranlaßte Tätigkeit*).

⁴⁸ Koziol, H., *op. cit.*, str. 163.

ugovora o radu.⁴⁹ U sudskoj praksi je također prihvaćeno mišljenje da se odredbe zakona primjenjuju na slučajeve šteta koje su nastale "lošim ispunjenjem" (*Schlechterfüllung*) ugovora o radu, a ne one nastale neispunjenjem (*Nichterfüllung*) činidbe rada.⁵⁰ Pod neispunjenjem činidbe rada podrazumijeva se slučaj kada posloprimac neosnovano ne počne raditi,⁵¹ ili završi raditi prije vremena. Sintagma "pri izvršavanju činidbe rada" sadrži pretpostavku da je posloprimac počeo ispunjavati ugovor o radu i da ugovor traje. Prema Koziolu, ublažavanje odgovornosti prema odredbama ZOP-a može doći u obzir samo kada posloprimac ne ispuni obveze koje je preuzeo prema poslodavcu.⁵²

U teoriji se ističe kako između navedenih slučajeva šteta, odnosno uzročnih veza postoji područje koje predstavlja "sivu zonu", ali i da gotovo općeprihvaćena stajališta stoje na "nesigurnim nogama". Mnogo je spornih pitanja⁵³ pa se može ustvrditi neujednačenost austrijske sudske prakse u ovom području. Vrhovni sud Austrije prihvatio je, pod utjecajem teorije, nužnost postojanja *neposredne* uzročne veze između radnog odnosa i nastupanja štete. Prema mišljenju Vrhovnog suda, ova neposredna uzročna veza postoji i onda kada je posloprimac uzrokovao štetu dok je nakon posjeta mušteriji vozio kući. Službeni put uključuje nužno i povratnu vožnju, budući da je ta vožnja, bez obzira na vrijeme kada se odvija, dio ispunjenja činidbe rada na temelju naloga poslodavca.⁵⁴

⁴⁹ Schrammel, Walter, *Haftungsmilderung "bei" Erbringung der Dienstleistung*, ZAS, 20. Jg., H. 6, 1985., str. 203.

⁵⁰ Konowalczyk, T., Sauer, S., *op. cit.*, str. 384; Schrammel, W., *op. cit.*, str. 203. i dr.

⁵¹ OGH 18.11.1975. Arb 9422 cit. prema Schrammel, W., *op. cit.*, str. 203-204. Autor navodi slučaj kada neki pjevač kao posloprimac nije neosnovano započeo raditi pa je zbog toga poslodavac imao veće izdatke, jer je morao angažirati skupljeg pjevača kao zamjenu. U ovom slučaju nije bilo mjesta primjeni povoljnijih odredbi ZOP-a, već je sud na pitanje naknade štete primijenio odredbe ABGB-a.

⁵² Koziol, H., *op. cit.*, str. 163.

⁵³ Primjerice, kad pri nedjeljnom izletu posloprimac u prometnoj nezgodi ošteti automobil poslodavca, neće se primijeniti odredbe ZOP-a, ali je sporna njihova primjena u slučaju sličnog događaja u kojem je posloprimac bio ovlašten koristiti automobil poslodavca i u privatne svrhe. Jedan od problema vidi se i u razgraničenju što ga je postavila sudska praksa, između lošeg ispunjenja i neispunjenja ugovora o radu. Nejasno je, naime, može li se kao neispunjenje ugovora okarakterizirati samo situacija kada ugovor o radu ne postoji, ili je dovoljno propuštanje izvršenja činidbi rada dok ugovor još postoji. Može li se u tom smislu drijemanje posloprimca na radnom mjestu označiti kao neispunjenje zbog prijevremenog završetka rada? U krug spornih pitanja ulazi i problem može li se uzeti kao pravno relevantan i onaj štetni događaj koji je nastupio prije ili nakon obavljanja rada; primjenjuje li se ZOP na putovanje na posao i s posla; je li za njegovu primjenu dovoljna mjesna povezanost između činidbe rada i uzrokovanja štete i mnoga druga. Više: Schrammel, W., *op. cit.*, str. 204.

⁵⁴ OGH, 1. 12. 1981, Arb 10.064, cit. prema: Schrammel, W., *op. cit.*, str. 204. Autor navodi nekoliko odluka nižih sudova. U jednoj, u slučaju štete na vozilu poslodavca koju je uzrokovao posloprimac vozeći u privatnu svrhu (vozio je svoje usvojitelje u mjesto odmora), Radni sud je utvrdio postojanje uzročne veze između nastale štete i činidbe rada. O šteti "pri izvršavanju činidbe rada" riječ je i onda kada je posloprimac činidbu izvršavao bolestan i suprotno liječničkom savjetu. Mišljenje je da se ne mora raditi o konkretnoj činidbi koju poslodavac može tražiti ili prihvaćati od posloprimca, već je dovoljno da činidba rada apstraktno ulazi u ugovorne obveze posloprimca.

Uz štete uzrokovane pri izvršavanju činidbe rada, teorija razlikuje štete nastale *prigodom ispunjenja* ugovora o radu (*gelegentlich der Erfüllung des Vertrages*). Ove posljednje značajne su ne samo kada je riječ o odgovornosti posloprimca, nego i za tumačenje odgovornosti za pomoćnika pri obavljanju rada (*Gehilfenhaftung*) koja je uređena § 1313.a ABGB-a.⁵⁵ Prema vladajućem mišljenju, obilježje je šteta nastalih "prigodom ispunjenja" postojanje takve uzročne veze između štetne radnje i ispunjenja ugovora koja je samo izvanjska i temelji se jedino na vremenu i mjestu. Nasuprot tome, štete nastale "pri ispunjenju" (*bei Erfüllung*) u sebi moraju sadržavati unutarnju uzročnu vezu između štete i radnje ispunjenja.⁵⁶ Primjenjujući ovo stajalište na odgovornost gospodara posla iz § 1313.a ABGB-a, Koziol zaključuje kako u slučaju povrede obveza zaštite (*Schutzpflichtverletzungen*) gospodar posla odgovara samo za tipične štetne posljedice koje se općenito mogu očekivati kod angažiranja pomoćnika, dok u slučaju povrede obveze izvršenja glavne činidbe mora odgovarati i za atipične štetne posljedice, primjerice namjeru pomoćnika. Preneseno u područje radnopravne odgovornosti za štetu, ovo bi značilo da će se ZOP primjenjivati uvijek kada je riječ o povredi obveze glavne činidbe (dakle, i kada je šteta nastala zbog neosnovanog prijevremenog završetka posla). Nasuprot tome, kod povreda sporednih obveza ZOP bi se primjenjivao samo na tipične štetne posljedice. Koziolov pokušaj da učenje o odgovornosti za pomoćnika kod obavljanja rada prenese na odgovornost poslodavca za štetu naišlo je na kritiku.⁵⁷

Iz literature valja izdvojiti i pokušaj da se definicija sporne sintagme izvede iz tumačenja odredbi ZOP-a koje uređuju način i opseg ublažavanja odgovornosti. No, zaključak je bio kako one ne daju temelj za to te da se područje važenja ZOP-a odnosi samo na postupanje posloprimca koje služi ispunjenju ugovora koje treba dovesti do rezultata kojim teži poslodavac. Rad izvan naplatnog odnosa (*Entgeltverhältniss*) podvrgnut je u pitanjima odgovornosti općim pravilima odštetnog prava.⁵⁸

Nedavno je Vrhovni sud Austrije donio odluku u slučaju požara zbog pušenja na radnom mjestu.⁵⁹ Radilo se o uredskom namješteniku koji je prije završetka posla brzo popužio jednu cigaretu i nakon toga napustio ured. Neprikladno

---

Za postojanje neposredne uzročne veze nije dostatno to što je posloprimac obavio neku činidbu uz znanje poslodavca, kao ni to da je poslodavac savjetovao posloprimcu obavljanje nekog posla od kojeg bi i poslodavac ostvario ekonomski interes. *loc. cit.*

⁵⁵ § 1313.a ABGB-a glasi: "Tko je obvezan drugome izvršiti neku činidbu, odgovara za krivnju svog zakonskog zastupnika kao i osoba koje koristi za ispunjenje, kao za svoju vlastitu." [Wer einem andern zu einer Leistung verpflichtet ist, haftet ihm für das Verschulden seines gesetzlichen Vertreters sowie der Personen, deren er sich zur Erfüllung bedient, wie für sein eigenes.]

⁵⁶ Koziol, H., *op. cit.*, str. 267. i d.

⁵⁷ Schrammel, H., *op. cit.*, str. 205.

⁵⁸ Schrammel, H., *op. cit.*, str. 206.-208.

⁵⁹ OGH 12. 7. 2006., 9 ObA 34/06z, <http://www.lindeverlag.at/pvinfo/newsarchiv/2006/News-2006-09-18> i http://portal.wko.at/wk/format_detail.wk?AngID=1&StfID=276789, 3. 11. 2006.

odbačen opušak izazvao je uskoro požar, pri čemu je nastala znatna materijalna šteta. Posloprimac je u kaznenom postupku pravomoćno osuđen zbog nepažljivog izazivanja požara. Poslodavac je u postupku pred Radnim i socijalnim sudom zahtijevao od posloprimca naknadu cjelokupne štete. Vrhovni sud ublažio je odgovornost posloprimca i poslodavcu dodijelio samo dio tražene naknade štete. U svojem je obrazloženju ustvrdio da pušenje na radnom mjestu kao socijalno adekvatno ponašanje (*sozialadäquates Verhalten*) ulazi u zaštitni okvir ZOP-a, a ne isključivo u sferu privatnog interesa posloprimca. Sud je naveo kako nije odlučujuće puši li se za vrijeme radnog vremena ili pauze, već da je šteta u stvarnoj vezi s izvršenjem činidbe rada. Ocjena suda da je pritom posloprimac postupao s lakom nepažnjom otvorila je prostor mišljenju kako je potrebno uvesti potpunu zabranu pušenja u svim poslovnim prostorijama.

Navedeno upućuje na zaključak da će u tumačenju nejasne zakonske odredbe, a time i određenju stvarnog područja važenja ZOP-a, značajnu uloga i dalje igrati sudska praksa, kao što je to slučaj i u usporednom pravu.

3.3.2. Stupnjevi krivnje

Prema § 2. st. 1. ZOP-a⁶⁰ ako je posloprimac pri izvršenju činidbe rada prouzročio štetu poslodavcu *nepažnjom (Versehen)*, sud može naknadu odmjeriti na temelju pravičnosti, ili posloprimca može, ukoliko je šteta prouzročena blažim stupnjem nepažnje, u potpunosti osloboditi naknade štete.⁶¹ Prema odredbi §2. st. 3. za ispričivu pogrešku (*entschuld bare Fehlleistung*) posloprimac ne odgovara.⁶²

Iz navedenoga proizlazi da su u području radnopravne odgovornosti u austrijskom pravu prihvaćeni sljedeći stupnjevi krivnje: namjera (*Vorsatz*) te tri stupnja nepažnje.

Namjera. Namjera je prema odredbi § 1294. ABGB-a svjesno i voljno nanošenje štete u zloj namjeri. Namjera se mora odnositi na nastupanje štete, a ne i na štetne posljedice.⁶³ U slučaju namjernog uzrokovanja štete ne primjenjuju se odredbe ZOP-a o ograničenju odgovornosti i posloprimac odgovara neograničeno.

Nepažnja. Stupnjevi nepažnje jesu: najlakša nepažnja (ili "ispričiva pogreška") iz st. 3. § 2. ZOP-a, obična ili srednja nepažnja (kao srednji stupanj nepažnje, st. 1. par. 2) te krajnja nepažnja, koja se određuje kao osobita odsutnost pažnje iz §

⁶⁰ § 2 Abs. 1: "Hat ein Dienstnehmer bei Erbringung seiner Dienstleistungen dem Dienstgeber durch ein Versehen einen Schaden zugefügt, so kann das Gericht aus Gründen der Billigkeit den Ersatz mäßigen oder, sofern der Schaden durch einen minderen Grad des Versehens zugefügt worden ist, auch ganz erlassen."

⁶¹ Odredba prvotnog teksta zakona (iz 1965. godine) bila je stroža, jer je posloprimac odgovarao poslodavcu za štetu koju je prouzročio namjerom i *krajnjom nepažnjom*. Sud je mogao ublažiti, tj. ograničiti odgovornost posloprimca samo ako je ovaj štetu uzrokovao "blažim stupnjem nepažnje" (*durch einen minderen Grad des Versehens*).

⁶² § 2 Abs. 3: "Für eine entschuld bare Fehlleistung haftet der Dienstnehmer nicht."

⁶³ Otto, H., Schwarze, R., *op. cit.*, str. 240.

1324 ABGB-a. Najveće značenje pridaje se razlikovanju između obične i krajnje nepažnje, jer je u slučaju obične nepažnje moguće potpuno oslobođenje od odgovornosti. Za razgraničenje ova dva stupnja nepažnje sudska praksa polazi prije svega od intenziteta povrede obveze i vjerojatnosti nastupanja štete.⁶⁴

Ispričiva pogreška. Nejasnim pojmom "ispričive pogreške",⁶⁵ čije će štetne posljedice snositi poslodavac, zakonodavac je želio obuhvatiti slučajeve najlakšeg stupnja nepažnje, za koje bi posloprimac prema ABGB-u ipak odgovarao.⁶⁶ Prema shvaćanju austrijskog Vrhovnog suda riječ je o "sasvim neznačajnoj nepažnji koja će, ako se uzmu u obzir ukupna opterećenost radom u okviru pritiska posla te njegova vrsta i težina, neminovno (uvijek) nastati, i koja se može otkloniti samo uz primjenu izvanredne pažnje".⁶⁷ Vladajuće je mišljenje da se ovime ustvari isključuje odgovornost posloprimca za *culpu levissimu*. Nasuprot tome, neki autori tvrde da *culpu levissimu* nije bilo potrebno unositi u ZOP, jer je austrijsko pravo ne poznaje kao poseban stupanj krivnje⁶⁸ ili joj mjesto pronalaze unutar pojma obične nepažnje.⁶⁹

Složeni posao razgraničenja između obične nepažnje i *culpae levissime*, tj. ispričive pogreške pao je time na suce. Iz sudske prakse mogu se izdvojiti sljedeći slučajevi oslobođenja posloprimca od odgovornosti zbog postojanja ispričive pogreške: slučaj naučnice koja je pri premještanju prevrнула haubu za sušenje kose, u čije je korištenje bila upućena; kada je posloprimac zaboravio kontrolirati protok tople vode zbog naloga da obavi drugi posao; otpuštanje ručne kočnice osobnog automobila s automatskim mjenjačem dok je motor radio, a mjenjač bio stavljen u "rikverc"; slučaj stenografistice preopterećene poslom koja je unijela bez kontrole narudžbu u knjigu narudžbi; slučaj strane radnice koja je zbog monotonog tijeka rada propustila ukloniti lijevani dio s polu-automatskog stroja i dr.⁷⁰ Sud je, primjerice, ocijenio da nije riječ o ispričivoj pogreški u slučaju kada je posloprimac vozeći automobil poslodavca prevelikom brzinom u uvjetima loših vremenskih prilika ušao u zavoj, pri čemu je skrenuo na lijevu stranu ceste i sudario se s motornim vozilom koje je dolazilo iz suprotnog smjera; u slučaju prekršaja pravila o pravu prvenstva; u slučaju naleta

⁶⁴ Konowalczyk, T., Sauer, S., *op. cit.*, str. 384. Teorija i sudska praksa nemaju jedinstveno polazište za ocjenu prijekora kod pojedinih stupnjeva nepažnje. S jedne strane, to je vjerojatnost nastupanja štete (govori se o "lakoj predvidivosti" ili "lakoj mogućnosti da se spriječi nastupanje štete"). S druge strane, polazište za prijekor krivnje jest povreda određene pažnje posloprimca ("povreda pažnje koja se objektivno zahtijeva", a kod krajnje nepažnje "neuobičajeno i osobito propuštanje obveze pažnje"). Otto, H., Schwarze, R., *op. cit.*, str. 239.

⁶⁵ Više: Edlbacher, O., *op. cit.*, str. 89-94.

⁶⁶ Koziol, H., *op. cit.*, str. 164.

⁶⁷ Cit. prema Konowalczyk, T., Sauer, S., *op. cit.*, str. 384.

⁶⁸ Edlbacher, O., *op. cit.*, str. 90. i d.

⁶⁹ Koziol, H., *Österreichisches Haftpflichtrecht* P, 1980., str. 132. i d. Cit. Prema Otto, H., Schwarze, R., *op. cit.*, str. 238.; Spielbüchler, K., *op. cit.*, str. 212. je označava kao prvi (najniži) stupanj u području obične nepažnje.

⁷⁰ Spielbüchler, K., *op. cit.*, str. 211-212.

na stup mosta zbog brzine između 80 do 90 km/h, iako je dopuštena brzina iznosila 50 km/h i dr.⁷¹

3.3.3. Kriteriji za odmjeravanje naknade štete

U odredbi stavka 2. § 2. ZOP-a određeni su kriteriji za odmjeravanje naknade štete, koje suci moraju uzeti u obzir prilikom donošenja odluke na temelju pravičnosti.⁷² Sud će, uz stupanj krivnje posloprimca, morati uzeti u obzir i okolnosti koje se u navedenoj odredbi primjerično navode: stupanj odgovornosti koji sadrži obavljeni rad; koliko je kod odmjeravanja naknade za rad uzet u obzir rizik s kojim je obavljanje rada povezano;⁷³ stupanj obrazovanja posloprimca; uvjeti pod kojima je trebalo izvršiti činidbu rada; te je li s činidbom rada koju izvršava posloprimac prema iskustvu povezana vjerojatnost nastupanja štete koju je teško moguće izbjeći.⁷⁴

U literaturi⁷⁵ se prigovara, prije svega, ovakvom primjeričnom reguliranju kriterija, koje ne pridonosi pravnoj sigurnosti. I sadržajno gledano odredba se ocjenjuje neuvjerljivom. Smatra se da se nedovoljan značaj dao sklonosti nekog posla opasnosti, odnosno povezanosti s rizikom, koja bi prema stajalištu autora ipak trebala imati ulogu filtera. U usporedbi s njemačkim pravom, austrijski je zakonodavac, pak, izbjegao pozivanje na one kriterije koji nemaju nikakvu prepoznatljivu vezu s počinjenom povredom obveze. To se ocjenjuje kao premoć nad njemačkom judikaturom, koja je među kriterije uvrstila i osobna obilježja posloprimca, kao što je životna dob i trajanje pripadnosti poduzeću. Polazeći od primjeričnog normiranja kriterija, austrijska teorija i judikatura uzimaju ipak u obzir neke druge subjektivne kriterije, koji mogu ići i na teret posloprimca, primjerice prihodi ili imovinsko stanje posloprimca.⁷⁶

⁷¹ Edlbacher, O., *op. cit.*, 93-94.

⁷² Ovo je ocijenjeno kao prvo značajnije uvođenje sudačkog prava odmjeravanja naknade štete u austrijsko odštetno pravo. *ibid.*, str. 89.

⁷³ Sudska je praksa kao opasan rad ocijenila sljedeće poslove: upravljanje teškim teretnim vozilima, rukovanje opasnim materijalima ili zahtjev mnogostruke pažnje. Spielbüchler, K., *op. cit.*, str. 210.

⁷⁴ U jednoj odluci Zemaljskog suda u Klagenfurtu, od 16. 11. 1966., upravljanje automobilom brzinom od 50 km/h uz vidljivost od samo 20 m, na zaleđenoj cesti ocijenjena je još uvijek kao laka (obična) nepažnja, koja se dosta približila krajnjoj nepažnji. Šteta je iznosila 5400 šilinga. Uzimajući u obzir mjesečni prihod posloprimca od 3000 šilinga i obvezu pažljivog postupanja sud je odredio obvezu naknade štete u visini od 55%. LG Klagenfurt v. 16. 11. 1966 ArbSlg. 8319. Austrijski Vrhovni sud potvrdio je odluku nižeg suda u kojoj je bilo utvrđeno sljedeće činjenično stanje: 24-godišnji vozač automobila ušao je u pregledni desni zavoj brzinom od 60 do 65 km/h i pritom skrenuo desno te s oba desna kotača izašao s ceste ne mogavši, usprkos uloženom naporu, vratiti vozilo na cestu. Zbog nalijetanja na rubni kamen teretno vozilo teško je oštećeno (šteta je procijenjena na oko 27000 šilinga). Sudac je odmjerio naknadu štete u iznosu od 5000 šilinga, uzimajući u obzir okolnost da se vozač skrbio o dvoje bračne i jednom izvanbračnom djetetu. OGH v. 27.6.1969 ArbSlb. 8636. Cit. prema Edlbacher, O., *op. cit.*, str. 94.

⁷⁵ Otto, H., Schwarze, R., *op. cit.*, str. 240.

⁷⁶ *Ibid.*, str. 240-241.

U teoriji se ocjenjuje da "iz ovakvog raznolikog kataloga djelomice i ambivalentnih kriterija proizlazi da nije riječ o slučajnom imovinskom odnosu između poslodavca i posloprimca, već je odlučujuća upravo posebna narav radnog odnosa."⁷⁷

3.3.4. Rješenja u hrvatskom pravu *de lege ferenda*

Navedene odredbe nameću usporedbu s rješenjima u hrvatskom pravu. Prema čl. 105. Zakona o radu (dalje: ZOR)⁷⁸, pretpostavka su radnikove obveze naknade štete uzrokovane poslodavcu na radu ili u svezi s radom dva stupnja krivnje: namjera ili krajnja nepažnja. Krajnja nepažnja se zbog svoje težine u praktičnim posljedicama izjednačuje s namjerom.⁷⁹ Odredba austrijskog ZOP-a u tom je smislu povoljnija za radnika, jer sadrži kriterij pravičnosti koji omogućuje sucu da u svakom pojedinačnom slučaju ocijeni ima li mjesta ublažavanju odgovornosti radnika čak i kad je postupao s krajnjom nepažnjom. Istodobno, stvorena je i obveza suca da vodi brigu o pravičnosti, čime je radniku pružena veća pravna sigurnost. Smatramo da s obzirom na razloge posebnog uređenja radnopravne odgovornosti za štetu ne bi bilo zapreke da se slična odredba *de lege ferenda* unese i u naš zakon. Ona bi mogla glasiti: U slučaju kada je šteta uzrokovana krajnjom nepažnjom, sud će se prilikom određivanja visine naknade štete rukovoditi načelom pravičnosti.⁸⁰

Uvođenje nove odredbe zahtijevalo bi i definiranje pojedinačnih kriterija, koje bi sud trebao uzeti u obzir kada odlučuje temeljem pravičnosti, kako bi se spriječila arbitrarnost. S tim u vezi, korisna su spomenuta austrijska i njemačka zakonodavna rješenja i sudska praksa. Prije svega, valjalo bi uzeti u obzir kao relevantne one kriterije koji su u neposrednoj vezi s obavljanjem rada, kao što su stupanj odgovornosti koji prati obavljanje posla, stupanj opasnosti koju u sebi nosi neki rad te uvjeti rada (je li riječ o prekovremenom, noćnom radu, koliki je stupanj iscrpljenosti radnika i sl.). Smatramo da bi bilo potrebno uvažiti i socijalne komponente, kao što su imovinske prilike radnika te njegovo obiteljsko stanje (djeca koju uzdržava i sl.), jer one utječu na kvalitetu obavljanja posla.

3.4. *Odgovornost za štetu prouzročenu trećoj osobi*

Odredbe o ublažavanju odgovornosti posloprimca primjenjuju se ne samo za slučaj kada je posloprimac prouzročio štetu poslodavcu, već i onda kada je šteta prouzročena trećoj osobi, koja naknadu štete može tražiti neposredno od poslodavca.

⁷⁷ Spielbüchler, K., *op. cit.*, str. 210.

⁷⁸ NN, br. 38/95., 54/95., 65/95., 17/01., 82/01., 114/03., 142/03., 30/04., 68/05.

⁷⁹ Vedriš, Martin, Klarić, Petar, *Građansko pravo*, Zagreb, Narodne novine, 2002., str. 560.

⁸⁰ Tim više što ZOR u čl. 101 [*Smanjenje ili oslobođenje radnika od dužnosti naknade štete*] predviđa mogućnost utvrđivanja uvjeta i načina smanjenja ili oslobođenja radnika od dužnosti naknade štete kolektivnim ugovorom ili pravilnikom o radu.

3.4.1. Odgovornost poslodavca

3.4.1.1. Odgovornost za radnje pomoćnika

Pravna osnova neposredne odgovornosti poslodavca prema trećoj osobi za štetu koju je trećemu prouzročio posloprimac na radu jesu odredbe § 1313.a do 1316. ABGB-a. Njima je uređena odgovornost poslodavca za postupke pomoćnika kao poseban oblik odgovornosti za drugoga.⁸¹

Odgovornost poslodavca za posloprimca kao pomoćnika kod ispunjavanja obveza (*Besorgungsgehilfen*) u austrijskom pravu predstavlja iznimku od općeg načela odgovornosti za vlastitu krivnju, iz § 1313. ABGB-a. Odredbama st. 1. i 2. ovog članka određeno je da nitko općenito nije odgovoran za nezakonite radnje koje su počinili drugi, a u kojima nije sudjelovao te da izuzeci od navedenog pravila moraju biti utvrđeni zakonom.

Odgovornost za drugoga uređena je § 1315. ABGB-a, koji propisuje pretpostavljenu odgovornost one osobe koja je povjerila obavljanje neke dužnosti osobi koja je nesposobna ili za koju zna da je opasna, za štetu koju je ta osoba uzrokovala drugome svojom radnjom. Odredbom su predviđene dvije vrste odgovornosti: objektivna, u slučaju kada je osoba nesposobna, te subjektivna, kada gospodar posla zna da je osoba koju je angažirao opasna. Kako su ovi posljednji slučajevi rijetki (primjerice, angažiranje lopova, ili kleptomana), važnost se pridaje prvom dijelu odredbe. Sudska je praksa tumači kao odredbu koja "ne zahtijeva da je gospodar posla i sam kriv" (zbog lošeg izbora, obuke, ili nadzora).⁸² Riječ je, dakle, o objektivnoj odgovornosti gospodara posla, u nešto užem smislu.⁸³ Naime, za postojanje odgovornosti dovoljno je da je posloprimac pokazao uobičajenu nesposobnost, a dokazivanje nesposobnosti je na tužitelju.

Austrijski sudovi pronašli su više načina za zaobilaženje navedene odredbe, koja je za poslodavca kao gospodara posla povoljna i blaga, jer je nesposobnost posloprimca teško dokazati. Neki autori ocjenjuju kako ona više ne predstavlja opasnost. Vrhovni je sud Austrije u jednoj odluci iz 1968. godine, dopustio zasnivanje tužbe protiv gospodara posla na *culpa in eligendo vel vigilando* prema § 1295. ABGB-a. Osim toga, sudska je praksa prihvatila da se na temelju pojedinačnog primjera nesposobnosti posloprimca može zaključiti o njegovoj nesposobnosti uopće.⁸⁴ Treći način zaobilaženja odredbe § 1315. predstavlja

⁸¹ O odgovornosti za drugoga vidi više u Cigoj, Stojan, Enciklopedija imovinskog prava i prava udruženog rada I-III, Tom prvi, Beograd, Službeni list SFRJ, 1978., str. 430. (dalje: Enciklopedija); von Bar, Christian, The Common European Law of Torts (The Core Areas of Tort Law, its Approximation in Europe, and its Accommodation in the Legal System), München, Beck, 1998., str. 119. i d. (dalje: Law of Torts); von Bar, Christian, Vicarious Liability, u: Towards a European Civil Code, 2nd revised and expanded ed., The Hague, London, Boston, Kluwer Law International, 1998., str. 431-447.; Laski, Harold J., The Basis of Vicarious Liability, 26 Yale Law Journal 105 (1916.-1917.), str. 105-135.

⁸² von Bar, C., Law of Torts, *op. cit.*, str. 200.

⁸³ *loc. cit.*; Cigoj, S., Enciklopedija, *op. cit.*, str. 443.

⁸⁴ O razlozima više: von Bar, C., Law of Torts..., *op. cit.*, str. 201.

primjena § 1313.a ABGB-a, koji se primjenjuje na obveze zaštite koje nastaju iz ugovora ili iz odnosa povjerenja utemeljenog na sporazumu koji obvezuje.⁸⁵

U austrijskom pravu pomoćnik kod ispunjenja može i sam odgovarati trećoj osobi ako je postupao s krivnjom. Odgovarat će samo za onaj dio štete koji je počinio nepažnjom, dok u slučaju postupanja s namjerom, odgovara solidarno s rukovodiocem posla. Primjenjuje se odredba §1302. ABGB-a o odgovornosti više osoba.

3.4.1.2. Regresni zahtjev poslodavca prema posloprimcu

Odredba § 4. st. 1. ZOP-a predstavlja pravilo o ograničenju regresnog zahtjeva poslodavca prema posloprimcu, sadržajno usklađeno s odredbom § 2. st. 2 istog zakona o kriterijima za odmjeravanje naknade štete.⁸⁶

U st. 1. § 4. ZOP-a uređeno je pravo na regresni zahtjev poslodavca prema posloprimcu u slučaju kada je poslodavac, na temelju par. 1313.a do 1316. ABGB-a, ("odgovornost za drugoga") ili na temelju neke druge zakonske obveze, pozvan od strane treće osobe na naknadu štete, koju je njegov posloprimac prouzročio trećem pri izvršavanju činiidbe rada. Obveza je poslodavca u tom slučaju da o tome odmah obavijesti posloprimca te da mu u slučaju tužbe najavi spor.

Prema st. 2. istog paragrafa, ako je poslodavac u suglasnosti s posloprimcem ili na temelju pravomoćne presude naknadio štetu trećemu, ima pravo na regresni zahtjev (*Rückgriffsanspruch*) prema posloprimcu. Regresni zahtjev odnosi se na naknadu onoga što je poslodavac izvršio kao i na nužne procesne troškove i troškove ovrhe koji su mu otuda nastali. Pretpostavka je da je posloprimac prouzročio štetu manjim stupnjem nepažnje i da je sud odmjerio naknadu za regres na temelju pravičnosti ili posloprimca u potpunosti oslobodio naknade s obzirom na posebne okolnosti slučaja. U tom se slučaju treba primijeniti i § 2. st. 2. o kriterijima odmjeravanja naknade štete.

Poslodavac nema pravo na regresni zahtjev prema posloprimcu za štetu koju je naknadio trećemu, ako je takvu štetu posloprimac prouzročio trećemu ispričivom pogreškom (§ 4. st. 3.).

Ako poslodavac propusti obavijestiti posloprimca o sporu, neće izgubiti pravo tražiti naknadu isplaćenog iznosa od posloprimca. No, u tom slučaju posloprimac može prema njemu istaknuti sve prigovore koje je mogao istaknuti prema trećemu i time se osloboditi obveze naknade u onoj mjeri u kojoj su ti prigovori, da su bili istaknuti, mogli dovesti do drukčije odluke u odnosu na treću osobu (§ 4. st. 4.).

U § 7. st. 1. predviđena je mogućnost da poslodavac svoj odštetni zahtjev prema posloprimcu naplati, tj. kompenzira iz plaće posloprimca. Pretpostavke su

⁸⁵ Još jedan put pronađen je ranije, i to analognom primjenom posebnih odredbi o vikarioznoj odgovornosti iz zakona koji utvrđuju objektivnu odgovornost, bez obzira na to što je austrijski Vrhovni sud naglašavao da se na odredbama tih posebnih zakona ne može temeljiti opća odgovornost za drugoga. *loc. cit.*

⁸⁶ Otto, H., Schwarze, R., *op. cit.*, str. 241.

postojanje radnog odnosa te da posloprimac u roku od 14 dana od primitka izjave o naplati (uračunavanju) tome ne prigovori. U st. 2. utvrđuje se kako navedene pretpostavke ne moraju biti ispunjene ako je radni odnos prestao.

Usporedbom odredbi ZOR-a, o pravu poslodavca na regres od posloprimca s navedenim rješenjima može se zaključiti da austrijski ZOP ovo pitanje uređuje detaljnije. Za razliku od čl. 94. ZOR-a koji kao pretpostavku za prijeboj potraživanja poslodavca s plaćom posloprimca traži izričitu suglasnost posloprimca, austrijski zakonodavac koristi presumpciju da suglasnost postoji ako posloprimac u određenom roku ne prigovori izjavi o kompenzaciji (prešutni pristanak). Mislimo da bi ovo bilo prihvatljivo rješenje i u domaćem pravu, koje ne bi ugrozilo pravnu sigurnost radnika, budući da iskustva iz prakse pokazuju da su obje strane sklone prijeboju potraživanja iznosa isplaćenog za naknadu štete i plaće (najviše do jedne trećine plaće ili naknade plaće radnika, čl. 95. ZOR-a).

3.4.2. *Odgovornost posloprimca*

Ukoliko je odštetni zahtjev treća osoba uputila neposredno poslodavcu, na odgovornost posloprimca će se, kao i u slučaju prouzrokovanja štete poslodavcu, primijeniti odredbe § 4. st. 2. o ograničenju regresnog zahtjeva poslodavca.

No, moguće je da treća osoba kojoj je posloprimac prouzročio štetu pri obavljanju rada, istakne odštetni zahtjev neposredno prema posloprimcu. U tom se slučaju primjenjuje odredba § 3. ZOP-a.

St. 1. navedenog paragrafa sadrži odredbu o dužnosti posloprimca da obavijesti poslodavca o odštetnom zahtjevu treće osobe i o tužbi, odnosno sporu.

Odredbom st. 2. određene su pretpostavke uz koje posloprimcu pripada pravo da od poslodavca zahtijeva naknadu (*Vergütung*) iznosa isplaćenog na ime naknade štete, kao i nužne troškove postupka i ovrhe. Prva je pretpostavka da je posloprimac štetu naknadio u suglasnosti s poslodavcem ili na temelju pravomoćne presude. Druga je pretpostavka da je šteta prouzročena blažim stupnjem nepažnje posloprimca. Treća se pretpostavka odnosi na poslodavca. Zahtijeva se da je za istu štetu, u skladu s §§ 1313.a do 1316. ABGB-a ili na temelju neke druge zakonske obveze, mogao biti istaknut zahtjev i prema poslodavcu. Četvrta je pretpostavka da takav zahtjev posloprimca odgovara zahtjevu pravičnosti. Posloprimac može zahtijevati naknadu dijela isplaćenog iznosa ili ako postoje posebne okolnosti, cijelog iznosa. Primjenjuje se odredba § 2. st. 2 ZOP-a.

U slučaju kada je posloprimac naknadio trećoj osobi štetu prouzročenu ispričivom pogreškom, može, uz ispunjenje prve tri pretpostavke, zahtijevati od poslodavca naknadu cjelokupnog isplaćenog iznosa (§ 3. st. 3).

Prema § 5. ZOP-a prava posloprimca, koja proizlaze iz § 2. do 4., mogu se isključiti ili ograničiti samo kolektivnim ugovorom.

Odredbom § 6. uređeno je pitanje zastare. Šestomjesečni zastarni rok za isticanje regresnog zahtjeva započinje stvarnom isplatom naknade trećoj osobi. Isti rok vrijedi za poslodavca i za posloprimca.

4. Kritika rješenja Zakona o odgovornosti posloprimca u literaturi

Iako se pravo posloprimca na regresni zahtjev prema poslodavcu, iz § 3. ZOP-a, čini kao preobražaj odgovornosti posloprimca u odgovornost poslodavca,⁸⁷ u literaturi se ocjenjuje da regresna obveza poslodavca ipak ne predstavlja promjenu u okviru odnosa odgovornosti prema trećemu, nego samo primjerenu raspodjelu rizika između posloprimca i poslodavca.⁸⁸

Uređenje regresa u korist poslodavca, iz § 4. ZOP-a, sadržajno je povezano s § 2. i utvrđuje samo posebnosti vezane uz postupovna pitanja (obveza obavještavanja i najave spora).

Za razliku od toga, § 3. ZOP-a svojim je uređenjem regresa, odnosno zahtjeva za oslobođenje posloprimca prema kojem je treća osoba neposredno istaknula odštetni zahtjev, povod kontroverzi o odgovornosti prema trećoj osobi. Ono što se ponajprije čini dvojbenim jest želi li se odredbom § 3. st. 2. pri običnoj nepažnji posloprimca dopustiti uvijek puni regres od poslodavca ili se njome samo namjerava postići jednaka privilegirana odgovornost posloprimca kao kod neposrednih šteta uzrokovanih poslodavcu.⁸⁹

Najspornije i za zaštitu posloprimca najznačajnije pitanje vezano je uz postojanje suglasnosti s poslodavcem o naknadi štete, odnosno pravomoćne presude kao pretpostavke prava posloprimca na regresni zahtjev. Zbog vrlo jasnog zakonskog teksta,⁹⁰ koji zahtijeva da posloprimac nešto učini prije isticanja regresnog zahtjeva prema poslodavcu, upitno je može li se prihvatiti "nepotpun" zahtjev za oslobođenje posloprimca.⁹¹

Literatura je dala različita tumačenja ove pretpostavke.⁹² Neki autori odbijaju mogućnost isticanja regresnog zahtjeva u slučaju neispunjenja pretpostavke, obrazlažući to zaštitnom funkcijom radnog prava.⁹³ To je i danas vladajuće mišljenje u literaturi.⁹⁴ Isto stajalište zastupa i stalna sudska praksa Vrhovnog suda, počevši od načelne odluke Vrhovnog suda od 8. 11. 1977., koja nužnost ispunjenja pretpostavki kao preduvjet ostvarenja prava na regresni zahtjev obrazlaže potrebom sprječavanja nepravednog oštećivanja stranaka ugovora o radu.⁹⁵ Nasuprot takvom tumačenju, ima onih autora koji gubitak prava na

⁸⁷ Spielbüchler, K., *op. cit.*, str. 213.

⁸⁸ *loc. cit.*

⁸⁹ Na ovo posljednje ukazuje novelom iz 1983. godine dodano upućivanje na § 2. st. 2. ZOP-a.

⁹⁰ U obrazloženju prijedloga ZOP-a navodi se da se ovime željelo spriječiti da posloprimac (poslodavac) namiri treću osobu na štetu (teret) poslodavca (posloprimca). Dirschmied, K., *op. cit.*, str. 116.

⁹¹ Otto, Schwarze, *op. cit.*, str. 241. U istom položaju nalazi se i poslodavac kada ističe regresni zahtjev prema posloprimcu, prema § 4. st. 2. ZOP-a.

⁹² Više: Auckenthaler, Kurt, *Der Regreß bei der Dienstnehmerhaftung I*, ZAS, 16. Jg., H. 5 (1981.), str. 174. i d.

⁹³ Koziol, H., *op. cit.*, str. 274. i d.

⁹⁴ Otto, H., Schwarze, R., *op. cit.*, str. 241.

⁹⁵ Dirschmied, K., *op. cit.*, str. 117-118.

regresni zahtjev zbog dobrovoljnog plaćanja naknade štete smatraju nepravdnim.⁹⁶

Otežavajuću prazninu u zaštiti posloprimca predstavlja i zahtjev, određen § 3. st. 2., al. 1, 2., i st. 3., za postojanjem osobne odgovornosti poslodavca prema trećemu, koji je pretpostavka da bi posloprimac uopće mogao tražiti naknadu od poslodavca. Ova je pretpostavka, prema § 1315. ABGB-a, ispunjena u deliktnom pravu jedino onda kada gospodara posla pogađa vlastita krivnja, jer je zaposlio nesposobnog zastupnika (*Verrichtungsgehilfe*) ili onoga za kojega je znao da je opasan. Austrijsko pravo ne poznaje odgovornost za pretpostavljenu vlastitu krivnju, kao što se to za ekskulpaciju (poslodavca) traži prema § 831. BGB-a. Osobna odgovornost poslodavca kao pretpostavka regresnog zahtjeva koristi se u austrijskom pravu kako bi se izbjeglo proturječje s odredbama ABGB-a. Opterećenje koje iz toga proizlazi za posloprimca ocjenjuje se u literaturi teško podnošljivim,⁹⁷ iako su sudovi pronašli načine za izbjegavanje primjene § 1315. ABGB-a (*supra* pogl. 3.4.1.1.).

Ipak, stroge pretpostavke iz § 3. ZOP-a, izbjegavaju se priznavanjem prava posloprimcu na zahtjev za naknadu troškova (*Aufwendungsersatz*) na temelju analogne primjene § 1014 ABGB-a⁹⁸ u svezi s § 2. ZOP-a.

5. Umjesto zaključka

Austrijski Zakon o odgovornosti poslodavca nastao je kao rezultat težnji da se izbjegniju nepravdična i za posloprimca vrlo teška rješenja koja je nosila primjena općih pravila građanskog prava sadržanih u ABGB-u na odgovornost za štetu koju posloprimac uzrokuje pri izvršavanju čimidbe rada poslodavcu ili trećoj osobi. Također, na ovaj se način velik dio rizika pogona nastojao prebaciti na ekonomski jaču stranu radnog odnosa, poslodavca, što je karakteristično i za druga zakonodavstva.

Prema odredbama ovog Zakona odgovornost posloprimca ograničena je, s jedne strane, isključenjem odgovornosti u slučaju tzv. ispričive pogreške, koja se prema vladajućem mišljenju izjednačuje s *culpa levissima*, a s druge strane, ublažavanjem odštetnog zahtjeva u slučaju kada je posloprimac štetu uzrokovao nepažnjom.

U svojoj četrdesetgodišnjoj primjeni (noveliran je 1983. g.) Zakon je otvorio mnoga pitanja od kojih su neka i danas sporna. Jedno od najvažnijih vezano je uz pretpostavke pod kojima posloprimac može istaknuti regresni zahtjev prema poslodavcu kada je neposredno nadoknadio štetu prouzročenu trećoj osobi. Jedna se odnosi na dopustivost regresnog zahtjeva kada naknadi štete trećoj osobi nije

⁹⁶ Spielbüchler, K., *op. cit.*, str. 214-215.

⁹⁷ Otto, H., Schwarze, R., *op. cit.*, str. 242.; Edlbacher, O., *op. cit.*, str. 97-98.

⁹⁸ OGH 26.3. 1997. – 9ObA 46/97y Više: Kerschner, Ferdinand, *Die Reichweite der Arbeitgeberhaftung nach § 1014 ABGB (oder Zur Entmystifizierung einer neuen Wundernorm)*, u: Tomandl, *Haftungsprobleme im Arbeitsverhältnis*, *op. cit.*, str. 57. i d.

prethodila suglasnost s poslodavcem ili pravomoćna presuda, a druga na postojanje osobne odgovornosti poslodavca za štetu nastalu trećoj osobi. Oba su zahtjeva teška za posloprimca pa držimo da je prihvatljivo stajalište onih autora koji smatraju da ove pretpostavke nisu potrebne. Pažnju zaslužuje i mišljenje kako bi visinu naknade štete valjalo utvrditi, tj. ograničiti zakonom na unaprijed određen maksimalan iznos u ovisnosti o stupnju krivnje. Takvo bi rješenje, naime, pridonijelo većoj pravnoj sigurnosti, jer bi se izbjeglo sudačko odmjeravanje iznosa naknade u svim onim slučajevima kada stranke ne postignu sporazum o tome.

Neka rješenja austrijskog prava o odgovornosti za štetu koju prouzroči posloprimac prilikom izvršavanja činidbe rada držimo zanimljiva za hrvatsko pravo *de lege ferenda*. Jedno od njih bilo bi uvođenje kriterija pravičnosti (uz dodatne podkriterije kao smjernice), kod sudačkog ublažavanja odgovornosti, odnosno odmjeravanja visine naknade štete u slučaju kada je posloprimac štetu prouzročio postupajući s krajnjom nepažnjom. Također smatramo da bi uvođenje presumpcije o danoj suglasnosti za prijeboj potraživanja poslodavca s osnove isplaćene naknade štete s plaćom posloprimca moglo, bez opasnosti po pravnu sigurnost radnika, zamijeniti sadašnju odredbu ZOR-a kojom se zahtijeva izričita suglasnost radnika s prijedlogom prijeboja.

Literatura i pravni izvori

- Auckenthaler, Kurt, Der Regreß bei der Dienstnehmerhaftung I, *ZAS*, 16. Jg., H. 5 (1981.), str. 174-180.
- Barta, Heinz, *Zivilrecht: Grundriss und Einführung in das Rechtsdenken*, Wien, WUV Universitätsverlag, 2004.
- Bundesgesetz vom 31. März 1965 über die Beschränkung der Schadenersatzpflicht der Dienstnehmer (Dienstnehmerhaftpflichtgesetz – DHG; Savezni zakon o ograničenju obveze naknade štete posloprimca)* BGBl. 1965 Nr. 80., idF BGBl 169/1983).
- Bundesgesetz vom 19. Mai 1967 BGBl 181 über die Haftung der Organe der Gebietskörperschaften und der sonstigen Körperschaften und Anstalten des öffentlichen Rechts für Schäden, die sie dem Rechtsträger in Vollziehung der Gesetze unmittelbar zugefügt haben (Organhaftpflichtgesetz - OrgHG)* idF BGBl 104/1985.
- Cigoj, Stojan, Enciklopedija imovinskog prava i prava udruženog rada I-III, Tom prvi, Beograd, Službeni list SFRJ, 1978., str. 430.
- Das Allgemeine Sozialversicherungsgesetz*, BGBl. Nr. 189/1955, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl I Nr. 18/2004.
- Das Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*, iz 1811. g., www.ibiblio.org/ais/abgb1.htm, 5. 9. 2005.
- Dirschmied, Karl, Die Diskussion um den Rückgriffsanspruch des Arbeitgebers nach § 4 Dienstnehmerhaftpflichtgesetz, *DRdA*, 30. Jahr, Nr. 2, H. 154. (1980.), str. 114-121.
- Edlbacher, Oskar, Die Entwicklung des Dienstnehmerhaftpflichtrechts in Österreich, Festschrift für Ernst Klingmüller, Verlag Versicherungswirtschaft E.V. Karlsruhe, 1974., str. 87-101.

- Fenzl, Friedrich, Einschränkung der Schadenshaftung des Arbeitnehmers gegenüber dem Arbeitgeber bei nur leichter Fahrlässigkeit, *ÖJZ*, 7. Jg., H. 21 (1952.), str. 567-571.
- Floretta, Spielbüchler, Strasser, Arbeitsrecht (Band I, Individualarbeitsrecht – Arbeitsvertragsrecht), bearbeitet von Karl Speilbüchler, Konrad Grillberger, 4. Aufl., Wien, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1998.
- Hannak, Karl, Die Schadenersatzpflicht des Arbeitnehmers, *JB*, 84. Jg., H. 5/6 (1962.), str. 120-128.
- Harrer, Friedrich, § 1295 Rz 1, u: Praxiskommentar zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch samt Nebengesetzen, Band 5 (§§ 1293-1502 ABGB), herausgegeben von Michael Schwimann, Wien, 1987., Verlag Orac.
- Kerschner, Ferdinand, Die Reichweite der Arbeitgeberhaftung nach § 1014 ABGB (oder Zur Entmystifizierung einer neuen Wundernorm), u: Tomandl, Haftungsprobleme im Arbeitsverhältnis, str. 57-79.
- Klusemann, Erich, Die Entwicklung einer gesetzlichen Beschränkung der Arbeitnehmerhaftung in Österreich, *ÖJZ*, 17. Jg., H. 14/15 (1962.), str. 371-375.
- Klusemann, Erich, Vom Wesen der entschuldbaren Fehlleistung, *DRdA*, 11. Jahr, Nr. 6, H. 51. (1961.), str. 269-274.
- Köck, Stefan, Zum Anwendungsbereich des Dienstnehmerhaftpflichtgesetzes, u: Haftungsprobleme im Arbeitsverhältnis, hrsg. von Theodor Tomandl, Wien, Wilhelm Braumüller Universitäts-Verlagsbuchhandlung, 1991., str. 17-56.
- Konowalczyk, Thomas, Sauer, Stefan, Arbeitnehmerhaftung im internationalen Vergleich, *RIW*, H. 5 (1995.), str. 383-388.
- Koziol, Helmut, Österreichisches Haftpflichtrecht, Band II Besonderer Teil, Wien, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1975.
- Kreuder, Thomas, Potočnjak, Željko, Građanskopravni elementi radnoga prava, *Pravo u gospodarstvu*, vol. 33, br. 5-6 (1994.), str. 370-390.
- Laleta, Sandra, Odgovornost posloprimca za štetu uzrokovanu poslodavcu na radu i u vezi s radom prema njemačkom pravu, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 25, br. 2 (2004.), str. 957-997.
- Larenz, Karl, Lehrbuch des Schuldrechts, Band I: Allgemeiner Teil, 14. Aufl., München, Beck, 1987.
- Laski, Harold J., The Basis of Vicarious Liability, 26 *Yale Law Journal* 105 (1916.-1917.), str. 105-135.
- Mayer-Maly, Theo, Die Schadenshaftung der Arbeitnehmer im österreichischen Recht, *DRdA*, 12. Jahr, Nr. 5, H. 56 (1962.), str. 221-228.
- Schrammel, Walter, Haftungsmilderung "bei" Erbringung der Dienstleistung, *ZAS*, 20. Jg., H. 6, 1985., str. 203-211.
- Schwarz, Walter, Die Haftung des Dienstnehmers, *DRdA*, 6. Jahr, H. 24 (1956.), str. 110-115.
- Vedriš, Martin, Klarić, Petar, Građansko pravo, Zagreb, Narodne novine, 2002.
- von Bar, Christian, The Common European Law of Torts (The Core Areas of Tort Law, its Approximation in Europe, and its Accommodation in the Legal System), München, Beck, 1998.
- von Bar, Christian, Vicarious Liability, u: Towards a European Civil Code, 2nd revised and expanded ed., The Hague, London, Boston, Kluwer Law International, 1998., str. 431-447.

Weinzierl, Johann, Die Beschränkung der Haftung des Arbeitnehmers gegenüber dem Arbeitgeber – Richterlicher Rechtsfortbildungsauftrag oder sozialpolitisches Gesetzgebungsgebot?, *DRdA*, 14. Jahr, Nr. 1, H. 66 (1964.), str. 1-6.

Zakon o radu, Narodne novine, br. 38/95., 54/95., 65/95., 17/01., 82/01., 114/03., 142/03., 30/04., 68/05.

Popis kratica

ABGB	Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (1811.), Republika Austrija
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (1896.), SR Njemačka
BGBL	Bundesgesetzblatt
DRdA	Das Recht der Arbeit
H.	Heft
JB	Juristische Blätter
Jg.	Jahrgang
ÖJZ	Österreichische Juristenzeitung
RIW	Recht für internationalen Wirtschaft
ZAS	Zeitschrift für Arbeits- und Sozialrecht
ZOP	Zakon o odgovornosti posloprimca, Republika Austrija Bundesgesetz über die Beschränkung der Schadensersatzpflicht des Dienstnehmers (1965., 1983.)
ZOR	Zakon o radu, Republika Hrvatska

Summary

CERTAIN ISSUES RELATED TO WORKER'S LIABILITY FOR DAMAGE OCCURRED IN A COURSE OF WORK UNDER THE AUSTRIAN LAW

The paper analyses Austrian legislation, standpoints of legal theory and case-law in the field of worker's liability for damage caused in a course of work. This issue is regulated by the General Civil Code and by the Law on Worker's Liability that, as *lex specialis*, significantly limits worker's liability in comparison with general rules of civil law. The author pays special attention to analysis of provisions of the Law on Worker's Liability and to main problems within the Austrian law in the field of worker's liability for damage caused to employer. Taking Austrian solutions as a model, this paper also includes *de lege ferenda* suggestions for regulation of this issue in Croatian law.

Key words: *liability for damage, worker, employer, Austria, Croatia.*

Zusammenfassung

EINIGE FRAGEN ZUR HAFTUNG VON SCHADEN, DER DURCH DEN ARBEITNEHMER BEI ERBRINGUNG SEINER DIENSTLEISTUNGEN VERURSACHT WIRD, NACH DEM ÖSTERREICHISCHEN RECHT

In der Arbeit werden die österreichische Gesetzgebung, Auffassungen der Rechtstheorie und der Gerichtspraxis über die Haftung von Schaden, der durch den Arbeitnehmer bei Erbringung seiner Dienstleistungen verursacht wird, analysiert. Diese Frage wird durch das Allgemeine Bürgerliche Gesetzbuch sowie durch das Dienstnehmerhaftpflichtgesetz geregelt, das als besonderes Gesetz die Haftung des Arbeitnehmers für Schaden im Vergleich zu den allgemeinen Regeln des bürgerlichen Rechts einschränkt. Besondere Aufmerksamkeit widmet die Autorin der Analyse des Dienstnehmerhaftpflichtgesetzes sowie den Hauptproblemen dieses Gesetzes bei Schaden, der durch den Arbeitnehmer verursacht wurde. In der Arbeit werden Vorschläge *de lege ferenda* zur Regelung einiger Fragen der arbeitsrechtlichen Haftung im kroatischen Recht nach dem Vorbild österreichischer Lösungen gemacht.

Schlüsselwörter: Haftung für Schaden, Arbeitnehmer, Arbeitgeber, Österreich, Kroatien.

Sommario

ALCUNE QUESTIONI SULLA RESPONSABILITÀ PER DANNO CHE CAUSA IL PRESTATORE DI OPERA NELL'ESECUZIONE DELLA PRESTAZIONE DI LAVORO SECONDO IL DIRITTO AUSTRIACO

Nel lavoro si analizzano la legislazione austriaca, i punti di vista della teoria giuridica e della prassi giudiziale sulla responsabilità per danno che causa il prestatore di opera nell'esecuzione della prestazione di lavoro. Questa questione è regolamentata dal Codice civile generale, come anche dalla Legge sulla responsabilità del prestatore di opera, che, come legge speciale, limita significativamente la responsabilità per danno del prestatore di opera in rapporto alle regole generali del diritto civile. L'autrice dedica particolare attenzione all'analisi delle norme della Legge sulla responsabilità del prestatore di opera e ai problemi principali del diritto austriaco sulla responsabilità del prestatore di opera per danno cagionato al datore di lavoro. Nel lavoro si presentano proposte *de lege ferenda* per la regolamentazione di alcune questioni giuslavoristiche

di responsabilità per danno nel diritto croato sul modello delle soluzioni austriache.

Parole chiave: *responsabilità per danno, prestatore di opera, datore di lavoro, Austria, Croazia.*

